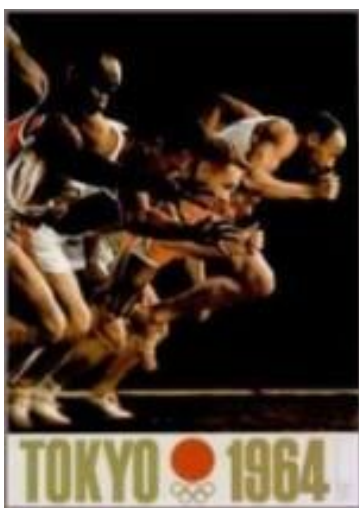

HRY XVIII. OLYMPIÁDY TOKIO 1964

- KRAJINA: Japonsko
- TERMÍN: 10. – 24. 10. 1964
- ÚČASŤ: 5140 športovcov (4457 mužov, 683 žien) a 93 NOV, súťažili v 163 disciplínach 19 športov.
- ÚČASŤ Z ČSSR A ZO SLOVENSKA: 107 športovcov z ČSSR (97 + 10), z toho 17 zo Slovenska (15 + 2). Ľudovít Cvetler, Ján Geleta, Vojtech Masný, Štefan Matlák, Ivan Mráz, František Schmucker, Anton Švajlen, Anton Urban, Vladimír Weiss (futbal) členovia druhého družstva, Bohumil Golian, Jozef Labuda (volejbal) členovia druhého družstva, Marianna Krajčírová (športová gymnastika) členka druhého družstva, Július Toček (veslovanie) člen tretej osemveslice, Pavel Gajdoš (športová gymnastika) člen šiesteho družstva.
- NAJÚSPEŠNEJŠIE KRAJINY: 1. ZSSR 603,8 (30-31-35), 2. USA 577,8 (36-26-28), 3. Spoločné nemecké družstvo 337,9 (10-22-18), 4. Japonsko 234,5 (16-5-8), 5. Taliansko 185 (10-10-7), ... 10. ČSSR 101 (5-6-3).
- NAJÚSPEŠNEJŠÍ PODĽA MEDAILÍ: Donald Schollander (USA, plávanie) 4-0-0, Věra Čáslavská (ČSSR, športová gymnastika) 3-1-0, Jukio Endo (Jap., športová gymnastika) 3-1-0, Sharon Stouderová (USA, plávanie) 3-1-0, Stephen Clark (USA, plávanie) 3-0-0, Larisa Latyninová (ZSSR, športová gymnastika) 2-2-2, Polina Astachovová (ZSSR, športová gymnastika) 2-1-1.

V roku 1964 sa olympijské hry prvý raz konali na ázijskom kontinente. Dejiskom Hier XVIII. olympiády bolo japonské Tokio. Hlavné mesta Krajiny vychádzajúceho slnka sa pôvodne malo stať usporiadateľom OH už v roku 1940, vzhľadom na japonsko-čínsku vojnu sa však muselo uspo-

riadania už v roku 1938 vzdať. Kedysi militaristická krajina poňala olympiádu v roku 1964 ako obrovskú šancu prezentovať pred svetom svoju zmenu a ekonomický rast. Symbolom nového Japonska a vyjadrením mierového posolstva bolo, že právo zapáliť olympijský oheň na hlavnom štadióne dostal nie známy športovec, ale 19-ročný Jošinori Sakai, ktorý sa narodil 6.

augusta 1945 – v deň zhodenia atómovej bomby na Hirošimu.

Stretnutie s odlišnou kultúrou sa stalo pre svet veľkým zážitkom, pretože Japonci pripravili veľkolepé Hry. Postavili nádherné športoviská, ale v gigantickom veľkomeste zvládli aj dopravný problém. Do výstavby najmodernejších štadiónov i hál, a do zlepšenia infraštruktúry desaťmiliónovej metropole hostiteľa investovali v prepočte 7,6 miliardy západonemeckých mariek. Všestranné vybavenie športovísk sa stretlo s veľmi priaznivým ohlasom. Prezident MOV Avery Brundage napríklad označil plaveckú halu za „chrám športu“. K ďalším vynikajúcim architektonickým dielam patrila i hala určená džudistom, pripomínajúca starú chrámovú budovu.

Japonskou novinkou bolo zavedenie piktogramového označenia olympijských športov i kľúčových stavieb, ktoré je odvtedy neodmysliteľnou súčasťou OH i ZOH. Ďalší krok vpred zaznamenali v marketingu, keď za

predaj práv na spojenie obchodných značiek s olympijskými symbolmi získali prostredníctvom marketingovej agentúry organizačného výboru financie a tovary od 250 firiem. V Tokiu prvý raz po 28 rokoch pribudli po olympijského programu nové športy – volejbal a džudo. Vzhľadom na ekonomickú náročnosť cesty hlavne z Európy do Ázie však celková účasť bola o niečo menšia ako v Ríme.

V Japonsku v ére bipolárne rozdeleného sveta naposledy štartovalo spoločné nemecké družstvo. Spoločne mali nastúpiť pôvodne aj Kórejčania, no napokon MOV prijal rozhodnutie o samostatnom štarte Južnej Kórey i KĽDR. Medzinárodná atletická ani plavecká federácia však športovcov KĽDR na štart nepripustili (takisto ako športovcov z Indonézie), pretože rok predtým na Hrách prebudených síl (GANEF0) v Džakarte štartovali spoločne s výpravou Číny, ktorá nebola členom uvedených federácií ani MOV. MOV proti stanovisku atletickej IAAF ani plaveckej FINA neprotestoval, Východokórejčania teda museli Tokio opustiť.

V neoficiálnom bodovom hodnotení krajín opätovne zvíťazil Sovietsky zväz. Viac zlatých medailí si však tentoraz vybojovali Američania. Z ich radov vzišiel aj medailovo najúspešnejší účastník OH 1964, plavec Donald Schollander, ktorý získal štyri zlaté kovy. Američan si však len dve zlaté vybojoval v individuálnych disciplínach (ďalšia dve mal zo štafiet), takže športovo väčšiu hodnotu mala zbierka novej kráľovnej svetovej gymnastiky Věry Čáslavskej z ČSSR.

Dvadsaťdvaročná Pražanka Čáslavská zvrhla z trónu Larisu Latyninovou zo ZSSR (na obrázku na prvej strane Čáslavská na najvyššom stupni, Latyninová vpravo od nej), ktorá „panovala“ gymnastike od roku 1956 a ktorá sa v Tokiu pri svojej tretej účasti stala najúspešnejšou olympioničkou histórie. Grácia z Kyjeva (aj keď narodená v Chersone) Latyninová s celkovým ziskom 18 medailí, z toho 9 zlatých (9 – 5 – 4), po 36 rokoch predstihla na čele historického rebríčka fínskeho atléta Nurmiho (9 – 3 – 0). Medzi historicky najväčších zberateľov medailí sa v Tokiu priradil aj jej krajan Boris Šachlin (7 – 4 – 2), hoci on i jeho družina museli tentoraz ustúpiť dravému nástupu domácich Japoncov na čele s Jukiom Endom. V Tokiu však všetkých, nielen gymnastov, prevýšila Čáslavská, ktorá najprv priviedla k striebru družstvo ČSSR a potom triumfovala vo viacboji, v preskoku, i na kladine. Tri individuálne zlaté kovy

okrem nej v Japonsku nezískal žiadny iný športovec!

Etiópan Abebe Bikila (na obrázku) - tentoraz už bežal obutý - ako prvý v histórii obhájil olympijské zlato v maratóne, hoci štartoval krátko po operácii slepého čreva. V behu na 10 km triumfoval americký Indián z kmeňa Siouxov William Mills. Viac než polstoročie po fenomenálnom Jimovi Thorpovi s tragickým olympijským osudom sa stal ďalším indiánskym šampiónom.

V japonskom národnom športe - v džude - usporiadateľskú krajinu šokoval holandský obor Anton Geesink, ktorý vo finále kategórie bez rozdielu hmotností zdolal domáceho Kaminagu a pripravil Japoncov o možnosť vyhrať všetky štyri vtedajšie disciplíny nového olympijského športu.

Jedinečný kúsok predviedla v bazéne austrálska plavecká fenoménka Dawn Fraserová (na fotografii), ktorá ako prvá plavkyňa v histórii (a na dlhých 32 rokov jediná - až kým ten kúsok v Atlante 1996 nezopakovala Maďarka Krisztina Egerszegiová) vyhrala tretí raz za sebou rovnakú disciplínu - krauliarsku stovku, na ktorej už dávnejšie ako prvá žena prelomila minútovú hranicu. Žiaľ, jej kariéra sa v Tokiu skončila nielen slávnou, ale aj neslávnou, pretože v snahe vyhrať stávkou o zisk naoriginálnejšieho olympijského suveníru ukradla olympijskú vlajku zo strechy cisárskeho paláca. Hoci následný desaťročný zákaz činnosti jej o dva roky zrušili, do pretekárskych bazénov sa už nevrátila.

Tretí olympijský triumf v rade dosiahol aj sovietsky veslár Viačeslav Ivanov, ktorý triumfoval v skife. Jeho jedinečný kúsok napodobnil až o dvadsať rokov neskôr Fín Pentti Karpinen.

Výprava ČSSR so 107 športovcami bola v Tokiu predovšetkým vďaka Časlavskej podstatne úspešnejšia ako v Melbourne i v Ríme. Získala spolu 14 medailí (5 - 6 - 3) a v bodovom hodnotení krajín obsadila výborné 10. miesto. Zlaté medaily získali ešte vzpierač Hans Zdrážila a v stíhacích pretekoch jednotlivcov cyklista Jiří Daler.

Mimoriadne úrodné boli OH 1964 pre Slovákov. Vo výprave ich bolo síce len sedemnášť, ale až dvanásť sa podieľali na ziskoch medailí našich družstiev! Zatiaľčo v striebornom gymnastickom tíme debutovala mladučka Marianna Krajčirová, v takisto

striebornom volejbalovom bol pri olympijskej premiére tohto športu jednou z ústredných postáv veterán Bohumil Golian. Medzi medailistov sa však počítal aj Jozef Labuda, hoci neodohral ani jeden zápas, pretože hneď na začiatku Hier ho sklátila žltáčka.

Najviac strieborných medailistov malo Slovensko v družstve futbalistov (na fotografii), ktoré vo finále podľahlo Maďarsku. Vo všetkých šiestich zápasoch nastúpili kapitán tímu Anton Urban, Vladimír Weiss a Vojtech Masný, na zisku medaily sa ďalej podieľali Ľudovít Cvetler, Ján Geleta, Štefan Matlák, Ivan Mráz, František Schmucker a Anton Švajlen. K veslárskej bronzu ako člen osemveslice ČSSR prispel Július Toček.

Jeden športovec, narodený v Košiciach, získal v Tokiu olympijské zlato. Vo víťaznom tíme maďarských futbalistov hral Ferenc Nógrádi (Neuwirth).

ĽUBOMÍR SOUČEK